

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

Adres: Steentilstraat 33

Status: BBP

Periode: veldwerk 20-10-2005

Onderzocht door: T. Tel, F. van der Waard (veldwerk); H. Wierts (archieffonderzoek).

Auteur: F. van der Waard

Datum: september 2005 Groningen

Opmerkingen: Het voorste gedeelte van de verdieping is niet bezocht.

Inleiding

Deze bouwhistorische verkenning is uitgevoerd in het kader van het project Bouwhistorische inventarisatie en verkenning van de binnenstad van Groningen. Dit is het eerste project in het kader van de cultuurhistorische inventarisatie van het hele grondgebied van de gemeente Groningen die tot doel heeft de cultuurhistorische kwaliteiten in beeld te brengen.

De bouwhistorische verkenning bevat een korte schets van de bouwgeschiedenis van het pand, een beschrijving van het interieur en het exterieur en een waardestelling. Het onderzoek richt zich in hoofdzaak op het gebouw zelf, waarbij in beperkte mate gebruik is gemaakt van schriftelijke bronnen en oud kaartmateriaal. De bouwgeschiedenis wordt daarom in hoofdlijnen weergegeven. Ook is het mogelijk dat achter voorzetwanden en verlaagde plafonds oudere constructies en interieur-afwerkingen verborgen zitten.

Voor het onderzoek van de bouwgeschiedenis is gebruik gemaakt van het bouwdoos van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen.

SITUERING EN STRUCTUUR

Het pand staat op een diep perceel (ca. 26 x 6 m) aan de zuidzijde van de Steentilstraat.

Het bestaat uit een diep voorhuis (ca. 14 x 5 m) van twee bouwlagen met een steil zadeldak en een daaraan vast gebouwd diep achterhuis (ca. 12 x 6 m) van twee bouwlagen en een steil zadeldak.

Overigens is het voorste deel van dit laatste dak afgeplat en veranderd in derde bouwlaag met plat dak.

Naast het voorhuis is aan de linkerzijde een smalle steeg die doodloopt op de voorgevel van het bredere achterhuis. Aan de rechterzijde heeft het voorhuis een drup.

BOUWGESCHIEDENIS

Het huis is opgezet als een diep huis met twee bouwlagen. De begane grond is hoog en tweede bouwlaag was oorspronkelijk vrij laag en daarboven was een zolder met een borstwering. Naast het huis bevindt zich een steeg.

Achter dit huis werd een achterhuis van twee bouwlagen met een steile kap met een borstwering gebouwd.

Het huis kan in principe niet ouder zijn dan ca. 1469 omdat dit stadgedeelte toen pas binnen de muren werd getrokken. De eiken kap van dit achterhuis die deels bewaard is gebleven, kan uit de tweede helft van de 16de of de vroege 17de eeuw dateren. Daarmee zal het achterhuis ook uit die tijd dateren en moet het voorhuis uiteraard ook al bestaan hebben. Ook andere huizen uit dezelfde rij (Steenilstraat nr. 31 en 37) hebben een kern uit de late 16de of vroege 17de eeuw zodat dat voor dit nr. 33 best mogelijk geacht moet worden.

Op de kaart van Haubois van ca. 1643 is op de plaats van het huidige huis een diep huis zonder achterhuis aangegeven. Het is gezien de aanwezigheid van de oude kap op het achterhuis echter onwaarschijnlijk dat er in 1643 geen achterhuis bestond.

Op het minuutplan van omstreeks 1830 wordt heeft de bebouwing al de huidige omtrek zodat toen in ieder geval het voorhuis en het achterhuis bestaan.

De rondhouten sporenkap op het voorhuis kan 18de-eeuws zijn (?) en is in de 19de eeuw aangepast doordat de balklaag verhoogd werd.

BESCHRIJVING

gevels

De voorgevel is een topgevel van twee bouwlagen die is voorzien van een blokpleister.

De invulling van de pui is vernieuwd. Deze heeft een inham die mogelijk uit de jaren 60 dateert. De inham heeft onder de etalagevensters een borstwering met een bekleding van geglazuurde tegeltjes. Deze bekleding zit ook op het onderste deel van de hoekpenanten.

De verdieping heeft twee vrij smalle H-vensters met houten uitstekende onderdorpels en zware 18de-eeuwse kozijnen met een kwartholprofilering. Deze vensters zitten opvallend ver van de randen van de gevel af. Het is ook eigenaardig dat het rechter penant veel breder is dan het linker penant zodat het rechter venster dicht bij de rechter rand zit dan het linker bij de linker rand.

De zolder heeft een tweelichtskozijn waarvan het raamhout vernieuwd is en waarvan het oude kozijn met recent materiaal bekleed is.

Boven de vensters van de verdieping zitten twee ankers die de balklaag aan de gevel koppelen. Bij de hoekpenanten zijn de ankers van de muurplaten zichtbaar. Naast het tweelichtsvenster zitten ankers die vermoedelijk een gording verankeren.

Als de gevel in relatie met de westelijke muur bekeken wordt dan valt op dat de zijmuur zeer sterk naar het westen helt en de voorgevel min of meer te lood staat. Kennelijk heeft men de voorgevel aangepast door de randen te lood te zetten zodanig dat de voorgevel onderaan min of meer gelijk staat met de zijgevel waardoor de voorgevel bovenaan een flink stuk naar links uitsteekt ten opzichte van de zijgevel omdat de zijgevel zover naar het westen helt. Vermoedelijk heeft dit gegeven invloed gehad op de eigenaardige vormgeving van de gevel. De top van de gevel zit rechts van de middenas en de rechtse schuinite van de topgevel is veel steiler dan de linkse schuinite. Ook deze eigenaardigheden kunnen mogelijk met de zakking in verband gebracht worden.

De randen van de topgevel bestaan uit houten geprofileerde lijsten die in de top eindigen bij een houten pinakeltje.

De zijgevel is een langsgevel van twee bouwlagen die vrij recent van een pleister is voorzien. De zijgevel staat scheef en helt sterk naar het westen. Dit is vermoedelijk een vrij zware gevel. Het achterste 2/3 deel van de verdiepingsmuur is afgebroken en opnieuw te lood opgemetseld. Waar de overgang tussen beide gedeeltes zit is een horizontale sprong aanwezig.

Op enige meters uit de rooilijn bevindt zich een nis waarin een dichtgezette deuropening zit. Hierin heeft zich in de 20ste eeuw een wasbekken bevonden.

In het nieuw opgetrokken gedeelte van de verdieping zitten drie recente vensters en een recente deuropening die via een buitentrap in de steeg toegankelijk is.

plattegrond per bouwlaag

De begane grond is een grote winkel- en magazijnruimte met verlaagde plafonds en voorzetwanden. De wooneenheden op de verdieping zijn toegankelijk via een recente buitentrap. De indeling van de verdieping is gemoderniseerd.

kapconstructie

Het voorhuis heeft een rondhouten sporenkap (spoorafstand 78-80cm; doorsnede spoor ca. 8-12cm) die oorspronkelijk een borstwering van ca. 45 cm had en haanhouten. De kap is afgetimmerd zodat een compleet zicht erop ontbreekt. De datering ervan is niet geheel duidelijk, maar de kap zou 18de-eeuws kunnen zijn.

De zoldervloer is verhoogd tot het niveau van de bovenkant van de borstwering zodat de haanhouten te laag kwamen te zitten en afgezaagd werden. Vermoedelijk zijn de haanhouten thans op een hoger niveau geplaatst.

Het achterste stukje van de zolder ligt enige treden lager dan de rest van de zoldervloer. Dit achterste gedeelte heeft nog zijn oorspronkelijke hoogte en heeft nog een borstwering.

Opvallend is dat de beide dakvlakken een ongelijke steilte hebben. Het rechter westelijke dakvlak is steiler dan het oostelijke dakvlak. Het is niet duidelijk waarom dat zo is. Het is denkbaar dat dit een gevolg van een verzakking is. De oostmuur helt immers sterk naar het westen.

Overigens is de indeling van de zolder gemoderniseerd. Slechts achteraan bevindt zich een 19de-eeuwse tweepaneelsdeur die toegang geeft tot de achtervleugel.

HET ACHTERHUIS.

gevels (ACHTERHUIS)

Het achterhuis is tegen het voorhuis aangebouwd, maar is aan de linkerkant breder en blokkeert daarmee de steeg. De voorgevel van het achterhuis in de steeg heeft een schuine plattegrond en is gepleisterd. Op de begane grond bevindt zich daarin een dichtgezette deuropening en op de verdieping een venster met recent vernieuwd raamhout.

De linkerzijmuur van het achterhuis staat tegen de linkerbuurman aan en is niet in het zicht.

Het bovenste deel van de rechterzijmuur van het achterhuis kan boven het lessenaarsdak van de aanbouw van de rechterbuurman gezien worden. Deze is recent gepleisterd. Wel kan men oude ankers zien die een enkelvoudige balklaag aangeven. De positionering van de ankers maakt duidelijk dat het achterhuis een borstwering heeft.

De achtergevel is een topgevel van twee bouwlagen waarvan de begane grond ingebouwd is.

De achtergevel heeft op de verdieping een pui uit de jaren 60 van de 20ste eeuw.

Het muurwerk is gepleisterd en bevat in de geveltop "oude" ankers.

plattegrond per bouwlaag (ACHTERHUIS)

De begane grond van het achterhuis hoort bij de winkel- en magazijnruimte en heeft verlaagde plafonds en voorzetwanden.

De indeling van de verdieping is gemoderniseerd en heeft een laag plafond van gipskarton.

In de rechter zijmuur bevinden zich enige hooggeplaatste raampjes uit de jaren 60 van de 20ste eeuw.

Kapconstructie (ACHTERHUIS)

Het achterhuis heeft een zolder met een borstwering. De zolder heeft een eiken kap uit de late 16de of vroege 17de eeuw.

Deze had oorspronkelijk vier gebinten waarvan er mogelijk drie bewaard zijn gebleven. Twee ervan zijn vermoedelijk nog aanwezig maar afgetimmerd.

Het achterste gebint is goed toegankelijk. Dit heeft aan de achterzijde rechts (oost) vier ronde, met een guts vervaardigde merken en links (westzijde) vier met een rechte, met een beitel gehakte strepen.

De gebintplaten zijn mede gezekerd door een wigje dat achter de gebintplaten in de dekbalk is geslagen. Enkele oude sporen zijn aan de oostkant nog aanwezig.

WAARDESTELLING

Steenilstraat 33 heeft hoge stedenbouwkundige waarde omdat de bouwmasa van het voorhuis met intacte steile kap en het achterhuis met deels bewaard steil dak karakteristiek is voor de historische bebouwing van een belangrijke uitvalsweg.

Bovendien is het onderdeel van een bouwblok met 16de-eeuwse percelerings- en bebouwingsstructuur die redelijk intact is gebleven. Ook de steeg aan de linkerkant is van belang omdat die de vroegere ontsluiting van het perceel documenteert.

De voorgevel heeft positieve tot hoge monumentwaarde als een gepleisterde in aanleg 17de-eeuwse topgevel (met uitzondering van de pui.) Bovendien is de voorgevel stedenbouwkundig van belang daar deze een onderdeel van de historische straatwand van de Steenilstraat vormt waarin het ritme en schaal van de 16de-eeuwse huizen goed bewaard is gebleven. De linkerzijgevel aan de steeg heeft hoge monumentwaarde omdat hier veel oorspronkelijke bouws substantie in bewaard is gebleven.

Het casco van het voorhuis heeft belangrijke bouwhistorische waarde omdat de 16de-eeuwse zijmuren en mogelijk ook de oorspronkelijke balklagen bewaard zijn gebleven. De mogelijk 18de-eeuwse kap heeft positieve monumentwaarde.

Hetzelfde geldt ook voor het 16de-eeuwse casco van het achterhuis. Hiervan is vooral de eiken kapconstructie van hoge monumentale waarde.

Er is nauwelijks historisch waardevol interieur zichtbaar bewaard gebleven.

AANBEVELINGEN

Bij een eventuele verbouwing verdient het aanbeveling het huis nader bouwhistorisch te onderzoeken.

Adres : **Steenilstraat 33 / Kostersegang 32, 34**
Bouwdossiernummer : B 9750
D.I.V. bezoek : 10 mei 2005

1914

Joh. Van Ewijck krijgt een vergunning voor het vernieuwen van de afgebrande bekapping van Kostersegang 34. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid.

1921

Steenilstraat 33 bevat op de begane grond een winkel met kantoor- en magazijnruimte en op de verdieping een woning. P.C. Nanninga krijgt een vergunning voor het wegbreken van een afdak in de open gang ten Oosten van het gebouw, het maken van een trapopgang naar de bovenwoning, het wijzigen van de indeling op de begane grond door het verwijderen van enige scheidingswanden en het verplaatsen van het kantoor, alsmede het wijzigen van de achtergevel.

1928

P.C. Nanninga krijgt een vergunning het bestaande privaat in Steenilstraat 33 te voorzien van een inrichting tot waterspoeling en de faecaliën en het huis- en hemelwater af te voeren naar het gemeenteriool. Daarnaast krijgt P.C. Nanninga (ijzerwarehandelaar) een vergunning voor het aanbrengen van een lichtreclame-object tegen de voorgevel van Steenilstraat 33.

1929

P.C. Nanninga krijgt een vergunning voor het vernieuwen van de winkelpui in de voorgevel van Steenilstraat 33 en voor het aanbrengen van twee reclamelichtbakken tegen de voorgevel van het pand. A.J. Feberwee is architect van het bouwplan. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid.

1939

Kostersegang 32 en 34 worden samengevoegd en gaan dienen als magazijn en werkplaats. Hiertoe worden de bedsteden uit de panden gesloopt.

1940

P.C. Nanninga krijgt een vergunning voor het gedeeltelijk veranderen van Kostersegang 34. De gedeeltelijke verandering bestaat in het wijzigen van de indeling, het vervangen van een deurkozijn in de voorgevel door een raamkozijn en het aanbrengen van een deur in de scheidingsmuur tussen Kostersegang 34 en Steenilstraat 33 en Kostersegang 32. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid.

1943

de firma P.C. Nanninga krijgt een vergunning voor het vervangen van de bestaande bekapping van het achterste gedeelte van Kostersegang 32 door een plat dak en het verrichten van enige herstelwerkzaamheden aan dit gedeelte van het gebouw. H. Prummel is de architect van het bouwplan. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid. Er wordt een materiaal aanvraag ingediend voor Kostersegang 32 (gefigureerd glas).

1945

De firma P.C. Nanninga krijgt een vergunning voor het afbreken van Kostersegang 32 en 34 en het bouwen in plaats daarvan van een gebouw bevattende magazijn en werkruimten en voor het aanbrengen van een hijsbalk tegen de voorgevel van dat gebouw. Architectenbureau Klein tekent voor het bouwplan. Het werk komt in 1946 gereed.

1954

Er is brand in Kostersegang 32, 34 (op de tweede etage aan de voorzijde) a.g.v. een verkeerde afvoer van verbrandingsgassen. Eigenaar Nanninga wordt aangeschreven over deze situatie en geeft gehoor aan de aanschrijving.

1956

A.R. Nanninga krijgt een vergunning voor het voorhanden hebben van meer dan 40 liter stookolie in het perceel Kosterengang 32, 34.

1972

Carpet Centre krijgt een vergunning voor het aanbrengen van twee reclame lichtbakken tegen de voorgevel van Steentilstraat 33.

1992

De Dienst ROEZ verleent toestemming voor het uitvoeren van werkzaamheden van ondergeschikte betekenis. Het betreft het veranderen van de indeling van de winkel Steentilstraat 33.

H. Wierds